

เครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียง สิ่งปงชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย

เสริม ช่างรงค์

ฉลาดคิด

ใน การจัดทำสิ่งปงชี้หรือสินค้าทางภูมิศาสตร์ของไทย (Geographical Indication) เรียกกันย่อ ๆ ว่า **จีไอ** ทำมานานเมื่อ ๕-๖ ปีที่แล้ว จนถึงขณะนี้ ได้สินค้าที่เป็นสิ่งปงชี้ทางภูมิศาสตร์ทั่วประเทศจำนวน ๒๑ รายการ บางจังหวัดก็ยังไม่ มี เพราะกว่าจะได้สินค้าปงชี้ทางภูมิศาสตร์นั้น ไม่ใช่ว่าได้กันง่าย ๆ ต้องพิสูจน์ให้เห็นกันชัดเจนว่า มีคุณภาพ ตัวสินค้ามาจากแหล่งกำเนิดทางภูมิศาสตร์นั้น ๆ เช่น มะขามแปะฝรั่งเศส ชาดำอึ้งจากอินเดีย

สำหรับเครื่องปั้นดินเผาหลายเขียนสี บ้านเชียง อ.หนองหาน จ.อุดรธานี แหล่งอารยธรรม มรดกโลก เมื่อ ๕,๐๐๐ ปีก่อน มีกลุ่มเขียนสีหลาย บ้านเชียง ทำเครื่องปั้นดินเผาทั้งของใหม่และทำ เลียนแบบของเก่า สีมือชาวบ้านเชียงที่รวมกลุ่ม กันแต่งแต้มลวดลายเขียนสีบ้านเชียงให้คงอยู่ใน รูปแบบของที่ระลึก ของแต่งบ้าน จนได้เป็นหนึ่งใน สินค้าปงชี้ทางภูมิศาสตร์ เครื่องปั้นดินเผา บ้านเชียง พอลเตอร์ นอกเหนือไปจากภูมิปัญญา โถอาบ

คุณภาพเสริม ช่างรงค์ ปัจจุบัน เป็นประธานที่ปรึกษากลุ่มเครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียงและของที่ระลึก ประเภทศิลปะประดิษฐ์ เพื่อให้ฟังว่า ลายเขียนของบ้านเชียงนั้นจะมี ๒ ลาย คือ ลายคะขอมและลายกันหอย สีที่ วรรควดลายบนเครื่องปั้นดินเผาบ้าน

เชียง เดิมทีเป็น สีจากดินสีแดงที่ อยู่ใกล้ลงไปใต้ดิน ประมาณ ๑-๔ เมตร เขาจะผสม ลายกันหอยผสม กาว แต่ในยุค ปัจจุบันเทคโนโลยีการผลิตสีมีความก้าวหน้าไปมาก จึงใช้สีฝุ่นที่ใช้ผสมลงใน สีเบสสีแดงจากดิน ก็ได้

อุดอน สุระสิทธิ์

คุณภาพสีออกมาก็ไม่แพ้กัน เส้นผ่าของเครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียง อยู่ที่การเขียนลายโดยไม่ร่างเส้นเอาไว้ก่อน หรือพรีแอนด์ สีวาด ลายจะมีเพียงผู้ปั้นและสี ลากเห็นลายคะขอมและลาย

[ถอดคำบรรยาย]

กันทอช

ดินเหนียวที่ใช้นั้น ก็เป็น
ดินเหนียวสีดำจากแหล่งดินใน
สกอนลร เอามาผสมกับหัวเชื้อ ปั้น

ขึ้นรูปแล้วเผาให้สุก จึงนำมาเขียนสี
กลุ่มเครื่องปั้นดินเผา ยังใช้เทคนิคการ
ปั้นทั้งแบบใช้มือและใช้เครื่อง เพื่ออนุรักษ์การปั้น
แบบดั้งเดิมเอาไว้ ระยะเวลาเผาหากเป็นใบเล็กก็
ใช้งานประมาณครึ่งวัน ใบใหญ่ก็เต็มวัน กรรมวิธี
การเผาก็ยังเป็นแบบโบราณ ใช้ไม้และฟางข้าว
เป็นเชื้อเพลิง

ชาวบ้านเชียงมีเรื่องตลกเล่าให้แถมมา
เขียนทิ้งไว้ ไม่ต้องกลัวว่า ของทำเลียนแบบของ
เก่าหรือทำเหมือนใหม่จะโดนจับ เพราะเดี๋ยวนี้อำ
หน้าที่ตำรวจในจังหวัดรู้แล้วว่า ไม้ซุงของเก่าแค่
เป็นของทำเลียนแบบ ทางกลุ่มจะมีใบรับรองให้ว่า
เป็นของทำเลียนแบบ หรือของปลอมแท้ๆ ไว้ให้
รกรขายมีตั้งแต่ 10 บาทไปจนถึงสองหมื่นบาท

วิธีสังเกตของเก่าของใหม่บ้านเชียงนั้น
คุณค่าเสริมมีเคลือบสีก็คือ ของเก่าแท้ ๆ ลวด
ลายจะไม่ละเอียดเหมือนของใหม่ เนื่องจากผ่าน
กาลเวลามาเนิ่นนาน แต่ของใหม่จะสวยมีลวด
ลายชัดเจน

นายมงคล สุระสังข์ อธิบดีกรมการ
พัฒนาชุมชน กล่าวว่า ภาครัฐได้พยายามเข้าช่วย
พัฒนาคุณภาพของงานหัตถกรรมในท้องถิ่นให้มี
คุณภาพ ตรงกับความต้องการของตลาด ผ่าน
โครงการโอท็อป หรือหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์
ในอุดรธานี นอกจากกลุ่มงานเขียนสีบ้านเชียง ก็
ยังมีกลุ่มทำมัดหมี่ขอนแก่น พิบูลย์รักษ์ ที่ใช้
เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยเสริมฝีมือชาวบ้าน
ทั้งการทอ การย้อม ซึ่งในกลางปี ๒๕๕๖ จะมี
โอท็อปมิดเฮียร์ ให้ชาวบ้านจากทั่วประเทศนำ
ผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่นมาจำหน่าย และปีนี้จะเปิด
คัดสรรลงทะเบียนสินค้าโอท็อปด้วย

ในอีกปัจจุบัน เราปฏิเสธไม่ได้เลยว่า
เทคโนโลยีเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับทิวทัศน์
ประจำวัน การทำรูปถือ สิ่งที่ดีที่สุดก็คือ การ
อนุรักษ์และการพัฒนาต้องทำควบคู่กันไป เพื่อ
ได้คนไว้คืออยู่ในถิ่นเกิด มีงานทำและมีความสุข
ตามอัตภาพกันทั้งนี้

ปราณภา ฉายประเสริฐ
prathana.chai@gmail.com